

Міністерство освіти і науки України

**Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»**

**Навчально-науковий інститут фінансів, економіки,
управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування**

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

**Матеріали ІХ Міжнародної
науково-практичної конференції**

15 травня 2025 р.

**Полтава
2025**

суспільство. 2024. Вип. 61. С. 1-7.
<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-83>

2. Частка непрацюючих кредитів (NPL) в Україні незважаючи на тривалу повномасштабну війну знижується. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl>

3. Наглядова статистика. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>

4. Стратегія з розвитку кредитування. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-z-rozvitku-kredituvannya>

УДК 336.32

*Свистун Людмила Анатоліївна,
кандидат економічних наук, доцент
Головня Наталія Сергіївна,
студентка*

*Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка»*

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ СТРАТЕГІЧНО ВАЖЛИВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Під час воєнного стану надзвичайно важливим постає питання забезпечення фінансової стабільності та сталого розвитку стратегічно важливих підприємств, які відіграють важливу роль у функціонуванні економіки та забезпеченні національної безпеки. Значна увага приділяється підприємствам аграрного сектору, оскільки вони мають прямий вплив на продовольчу безпеку країни, експортний потенціал та соціально-економічну ситуацію в регіонах.

Фінансовий ризик – ймовірність виникнення непередбачуваних фінансових втрат (зниження очікуваного

прибутку, доходу, втрата частини чи всього капіталу) в ситуації невизначеності умов фінансової діяльності підприємства [5].

Фінансові ризики, класифіковані за джерелом на зовнішні (макроекономічні, політичні, регуляторні) та внутрішні (організаційні, управлінські, операційні), а за характером впливу – на систематичні (інфляційні, валютні) та несистематичні, у своїй найбільш поширеній формі в діяльності підприємств включають кредитний, інвестиційний, процентний, валютний, інфляційний ризики та ризик ліквідності, а їх сукупний вплив може призвести до ризику банкрутства, що загрожує здатності підприємства продовжувати свою діяльність.

Аграрний сектор, будучи основою продовольчої безпеки, характеризується високим рівнем ризиків. Ці ризики мають різноманітну природу, охоплюючи зовнішні фактори, такі як мінливість клімату та нестабільність ринкових цін, так і внутрішні, пов'язані з управлінням виробничими процесами. В умовах цієї складності, забезпечення фінансової стійкості аграрних підприємств набуває особливої актуальності.

Для мінімізації потенційних збитків та зміцнення фінансової бази, аграрні виробники мають у своєму арсеналі низку дієвих фінансових інструментів. Страхування врожаю є одним із фундаментальних механізмів управління ризиками в аграрному секторі. Цей механізм слугує своєрідною «подушкою безпеки», забезпечуючи компенсацію втрат, спричинених непередбачуваними природними явищами, фітопатогенами чи ентомошкідниками.

Поряд зі страхуванням, важливу роль відіграють інструменти цінового хеджування, такі як форвардні контракти та опціони. Форвардні контракти дозволяють аграріям зафіксувати узгоджену ціну на майбутній урожай на певний момент часу, усуваючи таким чином невизначеність, пов'язану з можливим падінням цін під час збору врожаю.

Опціони, у свою чергу, надають право, але не зобов'язання, купити або продати майбутню продукцію за фіксованою ціною протягом певного періоду, забезпечуючи гнучкість у прийнятті рішень залежно від ринкової кон'юнктури.

Доступ до фінансових ресурсів є критично важливим для розвитку та операційної діяльності аграрних підприємств. У цьому контексті, кредитування, особливо пільгові кредитні програми, виступає потужним інструментом підтримки, дозволяючи здійснювати необхідні інвестиції та поповнювати обігові кошти з прийнятним фінансовим навантаженням. Такі програми часто передбачають знижені процентні ставки, відстрочку платежів або часткове гарантування кредитів, що значно зменшує фінансове навантаження на аграріїв. Завдяки кредитним коштам підприємства мають можливість здійснювати необхідні інвестиції в оновлення основних засобів, придбання якісного насіння та добрив, впровадження сучасних технологій, а також поповнювати обігові кошти для фінансування поточних виробничих процесів

Оновлення матеріально-технічної бази без значних одноразових витрат стає можливим завдяки використанню лізингу. Лізинг передбачає передачу права користування обладнанням на певний строк за регулярні платежі, не вимагаючи значних початкових інвестицій. Це дозволяє аграрним підприємствам отримувати доступ до сучасної, високопродуктивної техніки та технологій, впроваджувати енергоефективні рішення, підвищувати якість виконуваних робіт та знижувати собівартість продукції, не створюючи при цьому надмірного тиску на їхню поточну ліквідність та зберігаючи оборотні кошти для інших нагальних потреб.

Також, не слід недооцінювати важливість внутрішніх фінансових механізмів. Ефективне управління фінансовими потоками є основою для підтримки ліквідності та платоспроможності. Для аграрних підприємств, що характеризуються сезонністю доходів, критично важливим є

розробка гнучких фінансових планів, які враховують періоди найбільших витрат та періоди основних надходжень від реалізації продукції. Формування резервних фондів є фінансовим захистом на випадок непередбачених обставин, таких як різке падіння цін на основну продукцію, втрата частини врожаю через стихійне лихо, виникнення непередбачених витрат на ремонт техніки та інше.

Отже, в умовах воєнного стану та зростання невизначеності в економічному середовищі України, застосування фінансових інструментів мінімізації ризиків є ключовим чинником забезпечення стабільності та функціональної життєздатності стратегічно важливих підприємств, особливо в аграрному секторі, який визначає продовольчу безпеку країни. Комплексне використання таких інструментів, як страхування, хеджування, кредитування, лізинг, а також внутрішні фінансові механізми управління ліквідністю, дає змогу підприємствам зменшувати вплив несприятливих зовнішніх і внутрішніх чинників, підтримувати платоспроможність, забезпечувати безперервність виробничих процесів і створювати фінансові передумови для відновлення та сталого розвитку в післякризовий період.

Література

1. Кондрат О. Б. Інноваційні фінансові інструменти в системі розвитку підприємств. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024. Том 9. № 1. С. 339–344.
2. Пожар Є.П. Аналіз фінансових ризиків та методи їх нейтралізації на підприємстві. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 43. С. 387–391.
3. Кузьмінець Т.Г., Перегняк Ю.А. Управління фінансовими ризиками підприємства в умовах ринкової економіки. Молодий вчений. 2017. № 12 (52). С. 677–680.

4. Томашук І. В. Управління фінансовими ризиками підприємства як складова забезпечення сталого функціонування суб'єкта економіки. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 39. С. 132–140.

5. Лащик І., Бондаренко Л. Теоретико-методологічні аспекти управління фінансовими ризиками підприємства. Галицький економічний вісник. 2023. Т. 82. № 3. С. 62–70.

УДК 336.71:622.323(477)

*Гречкосій Дарина Анатоліївна,
студентка*

*Науковий керівник: Глушко Аліна Дмитрівна,
кандидат економічних наук, доцент*

*Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка»*

ФІНАНSOVA БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ НАФТОГАЗОВОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Проблематика забезпечення фінансової безпеки стратегічно важливих підприємств, які мають вирішальне значення для національної безпеки, набуває особливої актуальності. В умовах війни першочерговим завданням для України стає підтримка стабільної роботи ключових галузей економіки. Нафтогазова галузь відіграє ключову роль у забезпеченні енергетичної та економічної безпеки держави, особливо в умовах збройного конфлікту. Військові дії, що розгортаються на території України з 2022 року, суттєво вплинули на функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу, зокрема через порушення логістичних ланцюгів, фізичне знищення інфраструктури, коливання цін на енергоресурси та високі ризики інвестиційної діяльності. У цьому контексті фінансова безпека